

DÜŞ/DÜŞÜN 50

FREUD'U OKUMAK

Freud'un eserlerinin kronolojik olarak keşfi

Jean-Michel Quinodoz

Türkçesi: Bahar KOLBAY, Özge SOYSAL

Bağlam Yayınları 430
Düş/Düşün Dizisi 50
ISBN: 978-605-9911-25-2
Düş/Düşün Dizisi Editöri: Ayça Gürdal Küey

Jean-Michel Quinodoz
Freud'u Okumak
Özgün Adı: Lire Freud

© Bağlam Yayıncılık
© Presses Universitaires de France

Editör: Ayça Gürdal Küey
Editör Yardımcısı: Nisan İğdem

Eserin; Psikanalizin Keşfi ve Olgunluk Yılları bölümleri Bahar Kolbay,
Yeni Görüş Açılımları bölümü Özge Soysal tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Birinci Basım: Kasım 2016
Baskı: Umut Kağıtçılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. No: 11/1 Başakhan Merter/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 22826

BAĞLAM YAYINCILIK Ankara Cad. 9/1 34410 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

İÇİNDEKİLER

Açıklayıcı Not.....	7
Freud'u Okumak.....	9
Kronolojik Tablo	14

I PSİKANALİZİN KEŞFİ (1895-1910)

<i>Histeri Üzerine Çalışmalar</i> S. Freud ve J. Breuer (1895d)	19
<i>Wilhelm Fliess'e Mektuplar</i> 1887-1902.....	31
"Bilimsel bir psikoloji taslağı" (1950c [1895])	35
"Savunma psikonevrozları" (1894a), "Belli bir belirti kümesini 'kaygı nevrozu' adıyla nevrasteniden ayırtırmanın nedenleri" (1895b), "Savunma psikonevrozları üzerine yeni açıklamalar" (1896b), "Nevrozların etiyojisinde cinselliğin yeri" (1898a), "Perde anılar üzerine" (1899a).....	41
<i>Düşlerin Yorumu</i> (1900a), <i>Düş Üzerine</i> (1901a).....	47
<i>Günlük Yaşamın Psikopatolojisi</i> (1901b)	57
<i>Espriler ve Bilinçdisıyla İlişkileri</i> (1905c)	63
<i>Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme</i> (1905d)	71
"Bir histeri vakasının analizinden parçalar (Dora)" (1905e)	79
<i>Jensen'in "Gradiva"sında Hezeyan ve Düşler</i> (1907a)	87
"Beş yaşındaki bir erkek çocukta fobinin analizi (Küçük Hans)" (1909b)	93
"Bir obsesif nevroz vakası üzerine açıklamalar (Fare Adam)" (1909d)	103
<i>Leonardo da Vinci'nin bir çocukluk anısı</i> (1910c)	109

II OLGUNLUK YILLARI (1911-1920)

"Bir paranoya (<i>dementia paranoïdes</i>) vakasının otobiyografisi üzerine psikanalitik açıklamalar (Başkan Schreber)" (1911c)	115
1904-1919 Yılları arasında psikanalitik teknik üzerine yazılmış yazılar.....	123
<i>Totem ve Tabu</i> (1912-1913a).....	135
"Narsisizme Giriş" (1914c).....	143

<i>Metapsikoloji</i> (1915-1917), (<i>Psikanalize Giriş Dersleri</i> , 1916-1917)	151
"Bir çocukluk nevrozu öyküsünden parçalar (Kurt Adam)" (1918b).....	173
<i>Tekinsiz</i> (1919h).....	183
"Bir çocuk dövülüyor" (1919e).....	189
"Bir kadın eşcinsellik vakasının ruhsal kaynakları" (1920a).....	189

III
YENİ GÖRÜŞ AÇILARI
(1920 - 1939)

<i>Haz İlkesinin Ötesinde</i> (1920g).....	203
<i>Kitle Psikolojisi ve Benliğin Analizi</i> (1921c)	213
<i>Benlik ve Altbenlik</i> (1923b).....	223
"Mazoşizmin ekonomik sorunu" (1924c)	233
<i>Ketlenme, Belirti ve Kaygı</i> (1926d)	239
<i>Bir Yanılsamanın Geleceği</i> (1927c) (<i>Laik Analiz Sorusu</i> , 1926e).....	249
<i>Uygarlığın Huzursuzluğu</i> (1930a), (<i>Psikanalize Yeni Giriş Konferansları</i> , 1933a)	257
Gerçekliğin inkarı ve benliğin bölünmesi üzerine yazılar (1924-1938) (<i>Psikanalizin Özeti</i> , 1940a [1938])	265
"Biten analiz, bitmeyen analiz" (1937c), ("Analizde yapımlar", 1937d)	277
<i>Hz. Musa Ve Tektanrıcılık</i> (1939a)	287
Bugün Freud'u Okumak	297
Ek	299
Kaynakça	301
Ad dizini.....	311
Kavram dizini.....	314

AÇIKLAYICI NOT

BAŞLIKLAR

Kitaplar: *İtalikle*, örneğin:

Günlük Yaşamın Psikopatolojisi ya da *GÜNLÜK YAŞAMIN PSİKOPATOLOJİSİ*

Makaleler: Latin harfleriyle, tırnak içinde; örneğin:

“Narsisizme Giriş” ya da “NARSİSİZME GİRİŞ”

KAYNAKÇAYA GÖNDERMELER

Freud'un adının ardından, *Freud-Bibliographie mit Werkkonkordans* (I. Meyer-Palmedo ve G. Fichter, S. Fischer Verlag, 1989) ve *Standard Edition*'daki kronolojik sıralamaya göre, incelenen eserin ilk basıldığı tarih verilmiştir. Örneğin: *Günlük Yaşamın Psikopatolojisi* (1901b).

Basım tarihiyle yazım tarihi farklı olduğunda, önce basım tarihini, ardından köşeli parantez içinde yazım tarihini belirttim. Örneğin: *Psikanalizin Özeti* (1940a [1939]).

ALINTILAR: FREUD'UN ESERLERİNDEN KAYNAK GÖSTERİLEN SAYFALAR

Sayfa göndermelerinde genelde iki sayı verilmiştir: (235 [132]). İlki -235- Freud metinlerinin çok bilinen bir çevirisinin sayfalarına, ikincisi ise -[132]- günümüzde yayımlanan *Oeuvres Complètes de Freud, Psychanalyse* [OCF.P] ciltlerine gönderme yapmaktadır.

ÇERÇEVE İÇİNDEKİLER

“Biyografiler ve tarih”

Dönemin tarihsel bağlamı içinde, Freud'un özel hayatından incelenen eserle ilişkili olan öğeler ve ilk takipçilerinden bazılarının biyografisi.

“Freud-sonrası”

İncelenen eserden esinlenen Freud-sonrası belli başlı katkılar.

“Freud'un kavramlarının kronolojisi”

Freud'un tanımladığı belli başlı kavramların, eserlerinde ortaya çıkış sırasına göre anılması. Böylelikle bir düşünceler tarihi ortaya konulmuş olacaktır.

“Freud'un kavramlarının boylamsal evrimi”

Freud'un on yıllar boyunca gelişme gösteren temel kavramlarından bazılarının (Oedipus kompleksi ya da aktarım gibi) boylamsal olarak incelenmesi.

FREUD'U OKUMAK

Kişisel ve ortaklaşa bir çalışmanın ürünü

Freud'u Okumak, yazımının gerektirdiği iki yıllık düzenli çalışmanın ötesine uzanan, aynı anda hem kişisel hem ortaklaşa yürütülen uzun bir sürecin ürünüdür. Bu eser her şeyden önce benim psikanalizle kişisel karşılaşmama ve bir psikanalist olarak, özel muayenehanemde divanda ve genellikle haftada dört seans sıklığındaki klasik tedaviye devam eden hastalarla olan uzun süreli deneyimime dayanmaktadır. *Freud'u Okumak* aynı zamanda Cenevre'deki Raymond de Saussure Psikanaliz Enstitüsü'nde, psikanalist adaylarının formasyonunun bir parçası olarak Freud'un eserlerinin kronolojik bir okumasını içeren ve 1988'de başlayıp bugün hâlâ sürdürmekte olduğum bir seminer çalışmasının ürünüdür. Bu seminer, kitaba hem içerik hem de biçim açısından temel oluşturduğu için, söz konusu kitabı tanıtmak için seçtiğim yollardan söz etmeden önce bu grup deneyimine değinmenin önemli olduğunu düşünüyorum.

Freud'u okumanın çeşitli yolları

Freud'u okumanın, her biri kendine özgü avantajları ve dezavantajları olan fakat birbirlerini tamamlayan birçok yolu vardır. Freud'u seçici bir yaklaşımla, istediğimiz bir makaleyi ya da kitabı ya da bir konu ve onunla ilgili eserleri seçerek okuyabiliriz. Freud'un metinleri "kılı kırk yaran" bir okumaya, yani her cümlemin, hatta her kelimenin anlamını analiz etmeye ve bunları diğer metinlerle ilişkilendirmeye özellikle elverişli olduklarından, seçime dayalı yaklaşım, her bir eseri ayrıntılı olarak inceleme, üzerinde düşünüp taşınma avantajına sahiptir. Bununla birlikte bu tür yaklaşımla, Freud'un -psikanaliz-öncesi çalışmaları ve yüz cilde yakın yazışmaları dışında- 24 cilt tutan psikanalitik çalışmalarını tamamlamak okuyucunun yıllarını alır.

Freud'un belli başlı eserlerini, 1895'te yayımlanan *Histeri Üzerine Çalışmalar*'dan başlayıp, ölümünden bir yıl önce 1938'de yayımlanan *Psikanalizin Özeti*'ne dek sırasıyla, yani kronolojik olarak okumak da mümkündür. Freud'un eserlerini yayımlandıkları sıraya göre, fazla üzerlerinde durmadan okumak, okuyucuya onun düşüncelerinin on yıllar boyunca nasıl evrildiğini görme olanağı verir. Bu türden bir yaklaşım her bir eseri hak ettiği gibi ayrıntılı şekilde analiz etme imkanı vermese de, kronolojik bir okumadan gerçekten yararlanabilmek için, en baştan bir zaman sınırı konulması gerektiğini düşünüyorum. Önemli olan okuyucunun resmin bütününe gözden kaçırmamasıdır, çünkü Freud'un eserlerine dair bütüncül bir bakış kazanıldığında, çeşitli psikanalitik akımların çoğunlukla belli bazı noktaları diğerlerinden daha öne çıkarmış oldukları fark edilir. Ayrıca bu tek yöne odaklanmanın, Freud'un eserlerinin bir o kadar değerli olan diğer yönlerini gölgede bırakma pahasına, kuşaktan kuşağa aktarılırken artma eğiliminde olduğu görülür.

Freud'u ister seçici ister kronolojik olarak okuyalım, bu iki yaklaşım birbiriyle çatışmak şöyle dursun, birbirlerini tamamlarlar; çünkü her biri, kendince, Freud'un keşiflerini daha da derinleştirmek için nasıl kendi görüşlerini durmaksızın gözden geçirdiğini, kuşklarından

yararlandığını ve klinik deneyimini dikkate aldığını gösterir. Şüphesiz böyle bir işe insan tek başına da girişebilir, fakat Freud'un düşüncesinin evrimini tüm yönleriyle ele alıp bütüncül bir görüşe ulaşabilmek çok fazla zaman ve azim gerektirir. İşte bu yüzden, bir okuma grubu için bu deneyimin özellikle heyecan verici olduğunu düşünüyorum.

Freud'un eserlerinin kronolojik olarak okunması üzerine bir seminer

Kronolojik ve etkileşimsel bir yaklaşım

Macera, 1988'de, Psikanaliz Derneğimizden bir grup adayın, Freud'un eserlerinin kronolojik olarak okunmasını içeren bir seminer fikrini ortaya atması ve bu semineri yürütmeyi kabul edecek eğitim psikanalistleri aramasıyla başladı. Bu zorlu görev bana cazip geldi: böyle bir seminer yürüterek kendim de çok şey öğrenebilirdim, çünkü o zamana kadar Freud'u titizlikle okumuş olsam da, bunu sistematik olmayan bir seçicilikle yapmıştım. Fakat bu tür bir seminerin alışıldık işleyişi, yani bireysel bir okumanın ardından herkesin kendi düşüncelerini sözlü olarak paylaşması, bana uygun gelmedi. Her bir katılımcının incelenen eseri farklı açılardan (biyografi, düşünceler tarihi, Freud-sonrası katkılar, vb.) aydınlatmaya katkıda bulunmasını önermek aklıma geldi. Bu çalışma yönteminin, çift yönlü bir yaklaşım sayesinde Freud'un eserlerinin okunmasını tamamlamamızı sağlayacağını düşünüyordum: metinlerin kronolojik olarak incelenmesi ve doğrusal olmayan, etkileşimsel bir yaklaşım. Bu proje hoşuma gitti ve eğer katılımcılar onlara önerdiğim çalışma yöntemini kabul ederlerse, bu zorlu görevi üstlenme zahmetine değeceğine karar verdim.

Seminerin çerçevesinin önemi

Bir kronolojik okuma seminerinin gerçekleşeceği koşulları belirleyen çerçevenin önemini zamanla anladım; seminerin başarısı kısmen buna bağlıydı. Örneğin katılımcıların seminerin daha ilk oturumunda, gelecek üç yılın programı hakkında bilgilendirilmelerini, onları bekleyen çalışmanın yapısı ve süresi hakkında fikir sahibi olabilmeleri açısından zorunlu buluyordum. Freud'un temel eserlerini üç yılda okunmak üzere üç döneme ayırdım ve *Freud'u Okumak* kitabında da aynı çalışma planını kullandım. Seminer on beş günde bir gerçekleşti (yılda yaklaşık on beş oturuma karşılık gelir) ve her oturum bir buçuk saat sürdü. Genellikle 16-18 katılımcının yer aldığı seminer kapalı grup halinde gerçekleşti, yani süreç içinde yeni katılımcı kabul edilmedi. Programın tanıtıldığı oturum, katılımcılara nasıl bir sorumluluk aldıklarını bütün yönleriyle görme ve bu denli önemli bir hedefe ulaşmak için gerekli gayreti göstermeye ve bundan zevk almaya hazır olup olmadıklarını değerlendirme olanağı verdi.

Gruptaki herkesin etkin katılımı

Her katılımcının bu semineri sahiplenmesi, bunun *kürsüden* işlenen bir ders olmadığını ve benim rolümün bu üç yıl süresince onlara eşlik etmekle sınırlı olduğunu bilmesi son derece önemliydi. Bu katılım aynı anda hem bireysel bir çalışmayı hem de grupla paylaşımı içermekteydi. Süreç içinde, seminerin kurgusuna daha etkin bir katılım talep edildikçe, katılımcıların ona daha fazla önem verdiklerini ve yararlandıklarını fark ettim. Devamsızlığın çok az olması ve bir engel çıktığında da, söz konusu katılımcının bana gelebileceğini bildirmesi ve yapması gereken çalışma için yerini alacak birini bulmaya çalışması bunu göstermekteydi.

Bireysel çalışma şu etkinlikleri içeriyordu:

- *Seçilen eserin okunması*: Oturumdan önce herkesin planlanan eseri okuması ve tartışma sırasında aklındaki soruları grupla paylaşması bekleniyordu.
- *İstenilen çeviriyi seçme özgürlüğü*: Herkes istediği dili ve tercih ettiği çeviriyi seçmekte özgürdü. Bazı katılımcılar metni özgün Almancasından okurken, çoğunluğu Fransızca, diğerleri de İngilizce, İtalyanca ya da İspanyolca güncel çevirilerden birini kullanmaktaydı. Çevirilerdeki çeşitlilik, Freud çevirmenlerinin karşısına çıkan sorunların karmaşıklığını görmemize olanak veriyordu.
- *Bir başlığın kaleme alınması*: Her katılımcı sırayla aşağıdaki başlıklardan biriyle ilgili bir sayfayı geçmeyen (yaklaşık 300 kelime) kısa bir metin yazıyordu:
 - 1/ *“Biyografiler ve tarih”*: Freud’un hayatından incelenen eserle ilişkili öğelerin kısaca anlatılması ve eserin tarihsel bağlama oturtulması.
 - 2/ *“Freud’un kavramlarının kronolojisi”*: Freud’un incelenen eserde yeni keşfedip tanıttığı kavramların listelenmesi, böylece düşüncelerinin tarihçesinin çıkarılması.
 - 3/ *“Freud-sonrası”*: Tarihsel ve uluslararası açıdan, incelenen eserden ilham alan Freud-sonrası belli başlı katkıların seçilmesi.
 - 4/ *“Seminer raporu”*: Sonraki oturumda dağıtılmak üzere, tartışmanın bir özetinin yazılması.

Bireysel çalışmanın grupla paylaşımı seminer oturumu sırasında gerçekleşiyordu. Oturum genellikle kısa bilgilendirmeler ve çeşitli başlıklara ait metinlerin dağıtılmasıyla başlıyordu. İlk olarak bir katılımcı Freud’un biyografisine ayrılan başlığı yüksek sesle okuyor ve bunu kısa bir tartışma izliyordu. Başka bir katılımcı Freud’un kavramlarıyla ilgili başlığı okuduktan sonra genel bir tartışma açılıyordu. Bu tartışma yaklaşık 45 dakika sürüyor ve genellikle oldukça hararetli geçiyordu. Başlamakta zorlanılıyorsa, genel tartışmayı tetiklemek için her katılımcıdan metinle ilgili aklına takılan bir soru sormasını istiyordum. Oturumun son bölümünde, üçüncü bir katılımcı Freud-sonrası katkılara ayrılan başlığı yüksek sesle okuyor; bunu yeni bir fikir alışverişi ve genel tartışmanın bir tekrarı izliyordu. Başka bir yerde, Freud’un *“Bir Çocuk Dövülüyor”* metnine ayrılan bir seminer oturumunu ayrıntılı olarak betimledim (J. M. Quinodoz, 1997d). Oturumların kısa sürüyor olması paradoksal olarak uyarıcı bir etken teşkil ediyordu, çünkü herkes önceden düşünmek ve grupla paylaşmak istediği düşünceleri kısa ve öz bir şekilde ifade etmek zorunda kalıyordu.

Beklentilerin yüksekliği: dinamik bir etken

Katılımcılardan, yalnız Freud’un eserlerinin büyük bir kısmını okumalarını değil, aynı zamanda düşüncelerini grupla paylaşmalarını ve başlıklardan birinin yazımı için gereken araştırmaları yapmalarını istemenin çok fazla olduğunun farkındayım. Oturumlara hazırlanmak, hem genellikle zaten yeterince dolu olan iş hayatından, hem de özel ve aile hayatına ayrılmış zamandan çalınan büyük bir serbestlik gerektirir. Böyle bir çabayı mümkün kılan tek şey, bu buluşmaların aynı zamanda birlikte keyifli vakit geçirmeye fırsat tanımalarıdır. Bunun yanında, çalışma oturumlarının dışında birbirimizi daha iyi tanımak için, her yılın sonunda, herkesin yiyecek bir şeyler hazırlayıp getirdiği, eşlerin ve iş arkadaşlarınının da davetli olduğu bir parti düzenliyorduk.

Herkesin etkin bir katılım göstermesinin getirdiği zorunlulukların, buluşmalarda yavaş yavaş yerleşen grup dinamiği açısından belirleyici olduğu ortaya çıkmıştı. Seminerin inşasına hizmet eden bu “artı” katılım, üç yılın sonunda ayrılacağımızı bilerek birlikte geçirdiğimiz bu sınırlı zamana coşkulu bir ivme kazandırıyor. Kısacası bu seminer katılımcılara bilgi artışının ötesinde bir katkı sağlıyor, çünkü ortaklaşa çalışma, her katılımcının kendini ve başkasının anlatmaya çalıştığı şeyi dinlemeyi öğrenmesine ve tüm katılımcılarla ilişki içinde gelişmesine olanak veriyordu. Bu, Freud’u daha iyi anlamının ve farklı bakış açılarına değer vermenin de bir yolu oluyordu.

İkinci üç yıllık seminer döngüsüne başlarken bu kuralları uygulamaktan vazgeçtiğimde, görece yüksek beklentilerin iyi bir grup işleyişi lehine nasıl uyarıcı bir rol oynamış olduklarını açıkça görmüş oldum. İkinci seminer döngüsünün ilk oturumunda, bir katılımcı benim önerdiğim çalışma yöntemine itiraz ederek onu sert bir dille eleştirdi ve kendi deyişle böyle bir "maratona" girmeyi reddetti. O sıralar seminer koşullarının doğruluğuna henüz tam olarak ikna olmamış olduğumdan, konuyu oylamaya açtım. Tek bir kişinin itirazı diğerlerinin desteğini de kendine çekti ve başlıkların yazımını içeren bireysel çalışmanın kaldırılmasını üzülererek de olsa kabul ettim. Elde etmeyi başardığım tek yazılı metin "seminer raporu" oldu. Her şeye karşın semineri sürdürdüm. Üç yıl boyunca bu yeni düzenlemeden en çok zarar gören genel tartışma oldu, çünkü başlaması genellikle çok uzun zaman alıyordu: herkes Freud'un metinlerini dikkatle okumuş olsa da, grup ruhunda, özellikle bir başlığın yazılmasının ve grupla paylaşılmasının gerektirdiği bireysel çaba sayesinde zaman içinde yavaş yavaş oluşan düşünce yapısının eksikliğini hissediyordum. Bugün olsa, o zamanlar deneyimsizlikten yaptığım gibi, bu çalışmaların kaldırılmasına razı olmazdım.

Freud'u Okumak: kullanım kılavuzu

Çılgınca bir girişim mi?

Freud'un tüm eserlerini tanıtan bir kitap yazma fikri uzun zaman aklımın ucundan bile geçmedi; böylesi bir girişim bana inanılmaz zorlu görünmüştü. Ayrıca, seminere özgünlüğünü veren yaklaşımın (Freud'un metinlerine hem kronolojik hem de etkileşimsel yaklaşım) yazılı bir metne nasıl uyarlanabileceğini bilmiyordum. Derken bir gün, yazı tasarımı, grafik tasarımı, sayfa düzenini ve rengi birlikte kullanarak, Freud'un eserlerine bu etkileşimsel ve kronolojik yaklaşımı görsel olarak betimlemek fikri aklıma geldi.

Bölümlerin düzenleniş biçimi

Freud'u Okumak kitabını, üç yıllık seminer çalışma programını model alarak ve her bir bölüme, tek bir esere ayrılmış bir oturumun içeriğini uyarlayarak hazırladım.

"Bölüm Başlığı"

İstisnalar dışında her bölüm Freud'un tek bir eserinin başlığını taşır. Kitaplarla makaleleri birbirinden ayırmak için makaleleri tırnak işareti içine aldım. Freud'un soyadının ardından, *Freud-Bibliographie mit Werkkonkordans* (I. Meyer-Palmedo ve G. Fichter, S. Fischer Verlag, 1989) ve *Standard Edition*'daki kronolojik sıralamaya göre, incelenen eserin ilk basıldığı tarihi verdim. Basım tarihiyle yazım tarihi farklı olduğunda, önce basım tarihini, ardından köşeli parantez içinde yazım tarihini belirttim (örneğin: *Psikanalizin Özeti* (1940a [1939])). *Oeuvres complètes de Freud, Psychanalyse*'in Fransızca çevirmenlerinin, genelde alışılan kronolojik sıranın tersine tarihlerin yerini değiştirdiğine dikkat çekmek isterim.

"Giriş Metni"

Her bölüm, konuyla ilgili fikir veren bir alt başlıkla ve incelenen eserin kısa bir tanıtımıyla başlar. Buradaki amacım bölümün içeriğinin bir özetini sunmak ve söz konusu eserin bir bütün olarak Freud'un çalışmaları içindeki yerini kısaca göstermektir.

"Biyografiler ve Tarih"

Çerçeve içindeki bu bölüm, Freud'un özel hayatından incelenen eserle ilişkili öğeleri ve genel olarak tarihsel bağlamı konu alır. Burada eserin yazımına etkide bulunan belli başlı

olaylara değindim. Freud'un o dönemdeki öğrencilerinden en önemli olanların ve başlıca hastalarının kısa bir biyografisini de bu başlığa dahil ettim.

“Eserin Keşfedilmesi”

Kaynaklar - İncelenen her eser için Fransızca çeviriler arasından iki tane kaynak metin belirtdim. İlki, italik harflerle yazılan Freud alıntılarını yaptığım metindir: Bunlar “Bibliothèque de Psychanalyse” (Presses Universitaires de France), “Connaissance de l'inconscient” ve “Folio, Essais” dizileri (Gallimard) ve “Petite Bibliothèque Payot” tarafından yayımlanan çevirilerdir. İncelenen metin *Oeuvres complètes de Freud, Psychanalyse* [ya da OCF.P] tarafından yayımlanmış ciltlerin birinde varsa, bunu da köşeli parantez içinde ikinci kaynak metin olarak belirtdim.

Sayfa göndermelerinde genelde iki sayı verilmiştir: (s. 235 [132]). İlki -s. 235- Freud metninin bilinen bir çevirisinin sayfalarına, ikincisi ise -[132]- *Oeuvres complètes de Freud, Psychanalyse* [OCF.P] ciltlerine gönderme yapmaktadır.

Okuyucu, kaynakçada, *Sigmund Freud, Gesammelte Werke* (Frankfurt am Main, Fischer Verlag) ve *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud* (London, The Hogarth Press and the Institute of Psychoanalysis) ciltlerine göndermeleri de bulacaktır.

Hangi kaynak metinleri seçmeliyim?

Her eserin çeşitli basımları, farklı tarihleri ve farklı çevirmenleri olan çok sayıda Fransızca çevirisi mevcuttur. Bunun yanında, Presses Universitaires de France *Oeuvres complètes*'i yayımlamayı sürdürmektedir ve günümüze -yani 2003 yılına dek, yirmi ciltten on ikisi basılmıştır. Bu zor seçimi gerçekleştirmek için, seminerin bana kazandırdığı deneyimden faydalanarak, ekonomik nedenlerle ve dili daha anlaşılır olduğu için cep kitaplarını ve ciltsiz baskıları kullanan katılımcıların tercihlerini dikkate aldım.

Eserin ana fikrini ortaya çıkarmak

Bir eseri özetlerken basitleştirmeden ya da ansiklopedi gibi göndermelerle okuyucuyu boğmadan nasıl tanıtabiliriz? Bu ikilem karşısında, her eseri, okuyucunun merakını uyandıracak ve onu -ister orijinalinden ister çevirisinden olsun- metnin tamamını okumaya itecek şekilde tanıtmayı seçtim. Aynı zamanda, basit ve eğer mümkünse gündelik bir dil kullanarak metnin özünü açıklamaya çalıştım. Freud'u özgün Almandasından okurken gündelik ifadelerle ağırlık vererek kullandığı dilin basitliğinden her zaman zevk almışım; ben de aynı şekilde yazmaya gayret ettim.

Freud'un metinlerini bu şekilde birbiri ardına okurken, önceki fikirden bir yenisi için vazgeçen, sonra tekrar ilkinde dönen, bakış açılarının çelişmesine aldırmdan durmaksızın gelişen düşünüş şekline tanıklık ederiz. Özgün metni okumak, Freud'un eserinin bizi nasıl düşünmeye teşvik ettiğini ve yeni fikirler uyandırdığını ve bu açıdan, A. Ferro'nun (2000) işaret ettiği gibi, Eco'nun kullandığı anlamda gerçek bir “açık” eser teşkil ettiğini keşfetmemizi sağlar. Freud tıpkı bilinmeyen toprakları keşfeden, geçerken izlenimlerini kaydeden, defterine bir eskiz çiziktiren ve bazen de daha uzun süre duraklayarak, resim sehasını kurup manzarayı bir başyapıta dönüştüren bir kaşif gibi yazar.

Klinik yaklaşıma öncelik vermek

Freud'u Okumak kitabını yazarken, hem kendi yaptığım Freud okumasında, hem de sonradan yapılan çeşitli katkılarda klinik yaklaşıma ağırlık verdim. Psikanalizin yalnızca insan ruhsallığına ilişkin bir kuram ve araştırma yöntemi değil, aynı zamanda çoğu hastaya

SIGMUND FREUD (1856-1939) KRONOLOJİK TABLO

Biyografik ögeler

Yayınlar

1856: Freud 6 Mayıs 1856'da Freiberg'de (şimdiki Slovakya'da) doğar	
1860: Jakob Freud ve ailesi Viyana'ya yerleşir	
1873: Sigmund tıp eğitimine başlar	
1876-1882: Viyana Fizyoloji Enstitüsü'nde asistanlık (Prof. E. Brücke)	Yılanbalığında testislerin keşfi üzerine yayın (1877)
1880: Dr. Joseph Breuer'le tanışır	
1881: Tıp doktoru olarak mezun olur - Breuer Anna O.'yu tedavi eder	
1882: Martha Bernays ile nişanlanır	
1883-1884: Kokain üzerine araştırmalar	Kokain üzerine yayınlar (1884)
1885: Privatdozent ünvanını alır-Paris'te La Salpêtrière Hastanesi'nde Charcot'nun yanında çalışır	
1886: Viyana'da özel muayenehanesini açar - Martha Bernays ile evlenir	
1887: Mathilde doğar - Berlin'de Wilhelm Fliess ile tanışır	<i>Wilhelm Fliess'e Mektuplar</i> (1887-1902)
1888:	1877-1883: Balıkların sinir hücreleri üzerine yayınlar
1889: Martin doğar - Nancy'de Bernheim'a ziyaret eder	1888-1893: Hipnoz üzerine çeşitli makaleler
1890-1891: Viyana'da Berggasse 19 numaraya taşınır - Oliver doğar	"Afazi üzerine inceleme" (1891b)
1892: Ernst doğar	"Çocuklukta beyin felçleri" (1891c)
1893: Sophie doğar	"Ön bildiri" (<i>Freud ve Breuer</i> , 1893)
1894:	"Savunma psikonevrozları" (1894a)
1895: Anna doğar - ilk rüya ("İrma'ya yapılan enjeksiyon")	<i>Histeri Üzerine Çalışmalar</i> (1895d) - "Kaygı neurozu" (1895b)
1896: Babası Jakob Freud ölüyor - Breuer'le görüş ayrılığı	"Bilimsel psikoloji taslağı" (1950c [1895])
1897: Otoanalizine başlar (1896-1902) - Başta çıkarma kuramı terk edilir	"Savunma psikonevrozları üzerine yeni açıklamalar" (1896b)
1898: <i>Kral Oedipus, Hamlet</i>	"Nevrozların etiyolojisinde cinselliğin yeri" (1898a)
1899:	"Perde anılar" (1899a)
1900: Dora'yı tedavi eder (Ida Bauer)	<i>Düşlerin Yorumu</i> (1900a)
1901: Kardeşi Alexander ile ilk Roma seyahati	<i>Düşler Üzerine</i> (1901a)
	<i>Günlük Yaşamın Psikopatolojisi</i> (1901b)
1902: Çarşamba Derneği kurulur - W. Steckel ve A. Adler ile tanışır	
1903: Viyana Tıp Fakültesi'nde extraordinarynus profesör ünvanını alır	<i>Espriler ve Bilinçdışıyla İlişkileri</i> (1905c)
1904: Uluslararası çapta tanınmaya başlar	<i>Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme</i> (1905d)
1905: O. Rank ile tanışır	"Bir histeri vakasının analizinden parçalar (Dora)" (1905e)
1906:	<i>Jensen'in "Gradiva"sında Hezayan ve Düşler</i> (1907a)
1907: C. G. Jung, K. Abraham ve M. Eitigon ile tanışır	
1908: S. Ferenczi, E. Jones, H. Sachs ve P. Federn ile tanışır	"Bir çocukluk fobisi (Küçük Hans)" (1909b)
1909: Viyana Psikanaliz Derneği - Papaz O. Pfister ile tanışır	"Fare adamı" (1909d)

- 1910: Uluslararası Psikanaliz Birliği kurulur (IPA)
- 1911: Viyana Psikanaliz Derneği'nde çatışmalar başlar - Adler ayrılır
- 1912: "Gizli komite" kurulur - Steckel ayrılır
- 1913: Lou Andreas Salomé ile tanışır - Jung'la görüş ayrılığı
- 1914: Birinci Dünya Savaşı başlar - Martin ve Ernst savaşa katılır
- 1915: Ferenczi'nin Freud'la analizi (1914-1916 arasında üç kısım halinde)
- 1916: Oliver savaşa katılır
- 1917:
- 1918: Savaş biter - Anna'nın babasıyla ilk analizi
- 1919: Tausk intihar eder - hamisi A. Von Freund ölür
-
- 1920: kızı Sophie ölür - Jones The International Journal of Psychoanalysis'i kurar.
- 1921:
- 1922:
- 1923: ilk kanser ameliyatı
- 1924: Rank *Dođum travması'nı* yayınlar
- 1925: Abraham ölür - Breuer ölür
- 1926: Freud 70 yaşında - Rank ayrılır - M. Klein Londra'ya gelir
- 1927: Innsbruck Kongresi
- 1928:
- 1929: Dünya ekonomik büyük bunalımı başlar
-
- 1930: Freud'un annesi 95 yaşında ölür - Freud Goethe ödülünü alır
- 1931: Avusturya ve Almanya'da antisemitizm şiddetlenir
- 1932: Wiesbaden Kongresi
- 1933: Ferenczi ölür - Hitler iktidara gelir
- 1934:
- 1935:
- 1936: Freud 80 yaşında - R. Rolland ile tanışır
- 1937: Lou Andreas Salomé ölür
- 1938: Jones ve Marie Bonaparte'ın yardımıyla Viyana'dan ayrılıp Londra'ya yerleşir
- 1939: Freud 23 Eylül 1939'da 83 yaşında Londra'da ölür
-
- Leonardo da Vinci'nin Bir Çocukluk Anısı* (1910c)
- "Bir paranoya vakası: Schreber" (1911c)
- "Teknik üzerine yazılar" (1904-1919)
- Totem ve Tabu* (1912-1913a)
- "Narsisizme giriş" (1914c)
- Metapsikoloji* (1915-1917)
- Psikanalize Giriş Dersleri* (1916-1917)
- "Kurt adam" (1918b)
- Tekinsiz* (1919h)
- "Bir çocuk dövülüyor" (1919e)
- "Bir kadın eşcinsellik vakası" (1920a)
- Haz ilkesinin ötesinde* (1920g)
- Kitle Psikolojisi ve Benliğin Analizi* (1921c)
- Benlik ve Altbenlik* (1923b)
- "Mazoşizmin ekonomik sorunu" (1924c)
- Ketlenme, Belirti ve Kaygı* (1926d)
- Laik analizi* (1926e)
- Bir Yanılsamanın Geleceği* (1927c)
- Uygurluđın Huzursuzluğu* (1930a)
- Psikanalize Yeni Giriş Konferansları* (1933a)
- Geçekliđin İnkarı ve Benliğin Bölünmesi* (1924-1938)
- "Biten analiz, bitmeyen analiz" (1937c)
- "Analizde yapımlar" (1937d)
- Musa ve tektanrıclık* (1939a)
- Psikanalizin Özeti* (1940a[1938])

-bugün bile- başka yollarla çözemedikleri bilinçdışı çatışmaları çözme olanağı veren klinik ve teknik bir yaklaşım olduğunu akılda tutmanın önemli olduğunu düşünüyorum.

“Freud’un Kavramlarının Kronolojisi”

Her bölümün sonunda, incelenen eserde geçen ve Freud’un gerçek bir psikanalitik kavram statüsü verdiği belli başlı kavramları listeledim.

Ancak, bir kavramı Freud’un düşünce evriminin belirli bir dönemine yerleştirerek sunmak pek de sorunsuz bir yaklaşım değildir. Öncelikle, bir kavramın Freud’un metinlerinde ilk ortaya çıktığı an genellikle ihtiyari olarak belirlenir. Geriye dönük okuma yapıldığında, Freud’un belli bir psikanalitik kavrama denk düşen olguları zaten çeşitli dönemlerde ve farklı şekillerde betimlemiş olduğu, sonradan bu olguya yalnızca bir kavram statüsü verdiği fark edilir. Örneğin, “aktarım” terimi 1895’teki *Histeri Üzerine Çalışmalar*’da bile yer almasına rağmen, psikanalitik bir kavram olarak tanımlanması bundan on yıl sonra, 1905’teki *Dora* vakasıyla olmuştur.

“Freud’un Kavramlarının Evrimi”

Freud’un bazı önemli kavramları on yıllar içinde değişikliğe uğramışlardır. Bu nedenle bunlar arasından, Oedipus kompleksi, aktarım ve diğer bazıları gibi en önemli olanları boylamsal olarak betimlemek için bir çerçeve oluşturdum.

“Freud-sonrası”

Bu başlık altında, Freud’un kendi öğrencilerinin ve günümüze dek onu izleyen önemli psikanalistlerin onun düşüncelerine getirdikleri belli başlı katkılara değindim. Okuyucunun eser atıflarının içinde kaybolmaması için seçimimi en önemli katkılarla sınırlandırmakla birlikte, bazen kişisel olarak seçtiğim birkaç esere de değindim. Freud-sonrası katkılar, Freud’un ana hatlarıyla çizdiği psikanalitik kavramların sonradan şu ya da bu düşünce akımı tarafından nasıl yeniden ele alındığını ve yenilikçi katkılarla nasıl zenginleştiğini gösterirler. Bu bağlamda, Freud tarafından kurulan *Uluslararası Psikanaliz Birliği*’ne bağlı psikanalistlerin izledikleri güncel akımların çeşitliliğine dikkat çekmek amacıyla, uluslararası bir yaklaşım benimsemeyi tercih ettim.

Teşekkür

Öncelikle “Freud’un eserlerinin kronolojik olarak okunması” seminerinin katılımcılarına teşekkür etmek istiyorum. Tartışmalara etkin katılımları ve 1988’den bu yana yaptıkları bireysel katkılar, “Biyografiler ve Tarih” ve “Freud-sonrası” başlıklarının yazımına kısmen esas oluşturdular. Onlara olan minnetimi ifade etmek için ek kısmında adlarını andım. Kitabımın ilk taslağını okuyup düşüncelerini paylaşma zahmetini gösteren Hanna Segal, André Haynal, Augustin Jeanneau, Christoph Hering, Juan Manzano ve Paco Palacio’ya ve kaynakçayı hazırlayan ve taslağı yeniden gözden geçiren Maud Struchen’e teşekkür ederim.

Freud’u Okumak kitabını, beni bu maceraya atılmam konusunda cesaretlendiren Danielle’e ithaf ediyorum.

Son olarak, okuyucuya keyifli bir yolculuk diler, fakat bir rehber okumanın asla gerçek yolculuğun yerini tutmayacağını da hatırlatmak isterim!

Jean-Michel QUINODOZ
Cologny (Cenevre) Ekim 2003